

Gemeente Breda
Dienst Welzijn

Catharinastraat 28
Postbus 90.156
4800 RH Breda

Inlichtingen: Archeologie 076 - 242123

Monumentenzorg 076 - 242428

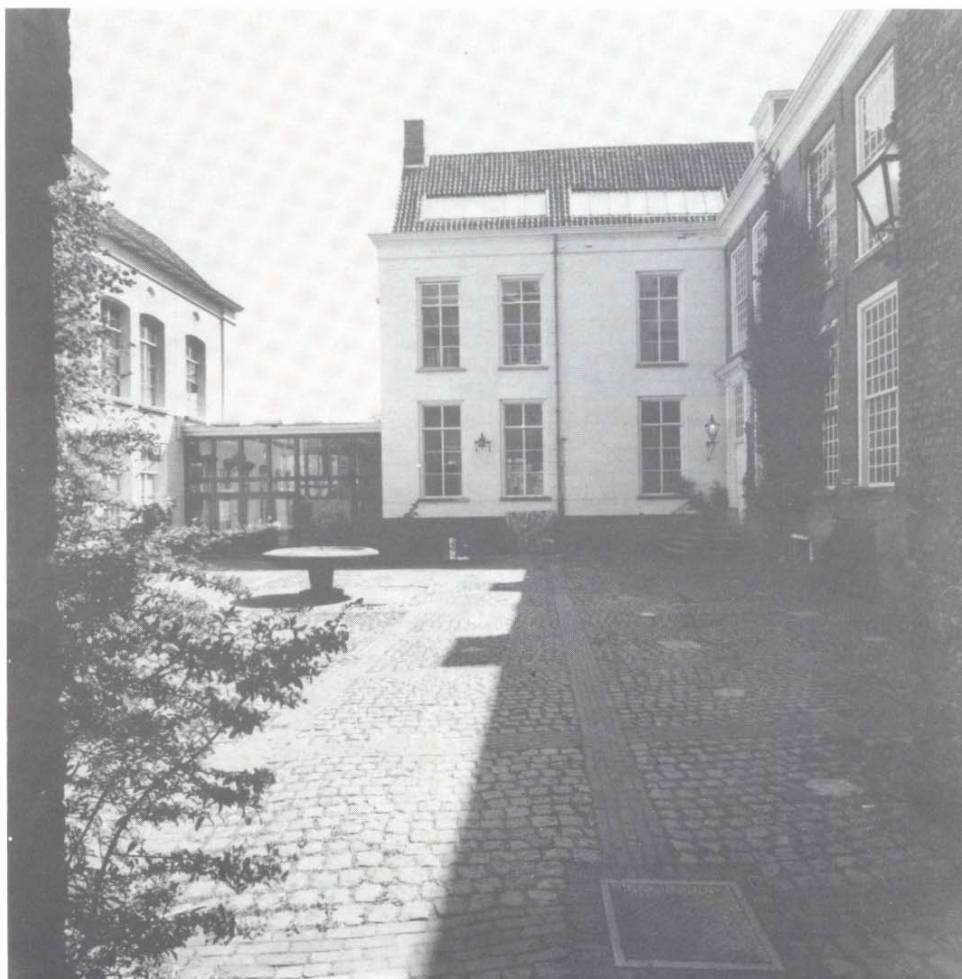
Archeologie en Monumenten te Breda · 2

Het huis Ocrum te Breda.

"De voors. huysinge ende erffnisse is gestaen ende gelegen tot Breda in de strate eertijts genaempt de Veterstraete ende nu Sint Jansstraete. De fondamenten, poorten, deuren ende lichten zijn alle van witten arduyn, maer de mueren van rooden careel (tichels teen), die aen de sijde van de straete seer curieux op haer mate behouden, wel effen geslepen ende net opten anderen gevoecht zijn. De voorpoorte is constich met eenen oversprong uuytgewelft; diergelijke nyet meer in de stadt.

... Item een seer groote vierkante voorpleyn met eenen schoonen lindeboom in 't midden; wel de grootste ende bequaemste voorpleyn als eenighe huysen in de voors. stadt souden mogen hebben. Is wel het alderstercxste gebouw van de geheele stadt ende werdt bij velen hien des welverstaende geëstimeert wel over de 'tsestichduzent gulden gecost te hebben."

De bovenstaande tekst is een 17de-eeuwse beschrijving van het huis Ocrum, kort na de voltooiing van het complex.

Het binnenplein van het huis Ocrum

Over enkele jaren krijgt het gebouw van de Kunstacademie St. Joost een nieuwe bestemming.

De Academie is momenteel gevestigd in het voormalige huis Ocrum, St. Janstraat 20.

Vooruitlopend op de toekomstige functieverandering, is de gemeente Breda gestart met het onderzoek naar de bouwgeschiedenis en de monumentwaarde van dit historisch woonhuis.

Het achterterf van het huis Ocrum had oorspronkelijk een uitgang naar de Oude Vest via een smalle gang en een poortje, dat in 1970 is gerestaureerd

Bouwhistorisch onderzoek

Het bouwhistorisch onderzoek wordt uitgevoerd om inzicht te krijgen in de bouwgeschiedenis van het huis Ocrum en om zoveel mogelijk authentieke bouwsubstantie bij de toekomstige verbouwing van het complex te behouden.

Het onderzoek is gestart met een bouwhistorische beschrijving en archiefonderzoek. Op basis van de resultaten daarvan wordt de monumentwaarde van de verschillende ruimten en onderdelen van het gebouw bepaald.

Deze waardebepaling geeft de randvoorwaarden aan, waarbinnen de toekomstige verbouwingen zullen plaatsvinden.

Na de ontruiming van het complex wordt het onderzoek voortgezet en zullen de verbouwingswerkzaamheden die voor de nieuwe functie worden verricht, op de voet gevolgd worden.

Hofhuizen

Het huis Ocrum in de St. Janstraat is een goed bewaard voorbeeld van een zogenaamd 'hofhuis'. De term 'hofhuis' heeft betrekking op een aantal grote historische woonhuizen in de binnenstad van Breda. Algemeen wordt aangenomen dat deze huizen gebouwd en bewoond zijn door de stedelijke elite in de 15de en 16de eeuw. Zij waren vaak als hoge functionaris verbonden aan het Hof van de graven van Nassau dat in die periode gevestigd was in Breda.

Het meest bekende en best bewaarde voorbeeld is het huis van Brecht, gelegen aan de Cingelstraat. Andere nog bestaande hofhuizen bevinden zich o.m. in de Catharinastraat (huis Snellen,

nr. 14-16; huis De Guevara, nr. 18-20; huis Wijngaerden, nr. 9), de Veemarktstraat (huis Montens, nr. 46), de Nieuwstraat (huis Waalwyk, nr. 21-23; huis van Assendelft, nr. 25-27) en in de St. Janstraat (huis Hertsbeek, nr. 16).

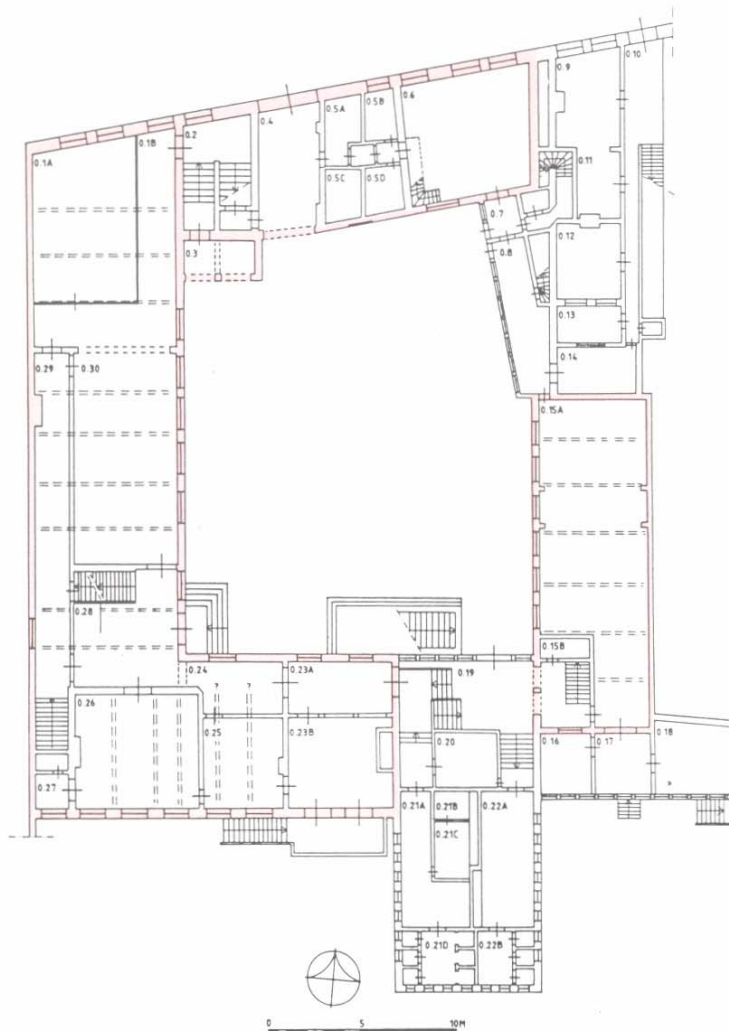
Hofhuizen zoals het huis Ocrum hebben meestal een samengestelde bouwmassa en zijn vaak gebouwd op een groot perceel. Het oorspronkelijk perceel van het huis Ocrum met het grote achterterf is goed zichtbaar op het oude kadastrale minuutplan van 1824.

Het woonhuis zelf is ruim van opzet, met in zijn huidige gedaante vier vleugels gegroepeerd om een groot binnenplein dat via een poort toegankelijk is vanaf de straat.

Het oude kadastrale minuutplan uit 1824 met de percelen van het huis Ocrum en het aanpalend huis Hertsbeek.

Plattegrond begane grond van het huis Ocrum.

De bouw van het huis Ocrum

De huidige opzet van het huis Ocrum is grotendeels tot stand gekomen in de 16de eeuw, om precies te zijn na de stadsbrand van 1534. Deze stadsbrand die volgens de overlevering is ontstaan in de St. Janstraat - toen Veterstraat genoemd -, heeft de bebouwing op de plaats van het latere huis Ocrum sterk aangetaast. Behalve de kelders herinnert verder niets in het complex nog aan de situatie van voor de stadsbrand.

In 1536 is het complex gemeen-

schappelijk bezit van Ridder Jan van Ocrum en Nicolaes Dobbermond, beide hovelingen aan het Hof van de graven van Nassau. Gezamenlijk starten ze de herbouw, daarbij gebruikmakend van de oudere kelders en funderingen van de door de brand vernielde woningen.

Ridder Jan van Ocrum verbond definitief zijn naam aan het woonhuis. Het is echter zijn opvolger, Jeronimus du Blioul, Deken van de Grote Kerk, die de herstel werkzaamheden heeft voltooid en het huis Ocrum zijn voornaam uiterlijk gaf.

De westvleugel

Na de stadsbrand kwam de grote westvleugel het eerst opnieuw onder dak. Oorspronkelijk bestond deze vleugel uit twee grote zalen, gescheiden door een kleinere tussenruimte. Naderhand is deze indeling gewijzigd. Gelet op de omvang en de ligging van de oudere kelders onder deze westvleugel, is het mogelijk dat deze laatste in de plaats is gekomen van een ander groot middeleeuws huis dat door de brand van 1534 was verwoest.

De noordvleugel

Bij de noordvleugel gelegen langs de St. Janstraat, ligt de situatie anders. Hier zijn aanwijzingen dat deze vleugel een verbouwing is van verschillende kleinere woningen. Via de overwelfde poort in de noordvleugel is het grote binnenplein toegankelijk. Naast de poort bevindt zich het trappenhuis. Dit deel van het huis Ocrum is in 1954 sterk gerestaureerd, maar geeft vermoedelijk toch een betrouwbaar beeld van de oorspronkelijke bordestrap.

De zuidvleugel

Ook de zuidvleugel staat op de plaats van een ouder gebouw. De kern van de huidige vleugel dateert uit de 16de eeuw. In de 18de en 19de eeuw is een galerij aan de noordzijde en een aanbouw aan de oostzijde toegevoegd.

De latere bewoners van het huis Ocrum

Jeronimus du Blioul was de laatste particuliere eigenaar-bewoner van het complex. Na zijn dood in 1556 wordt de H. Geesttafel, een armenzorginstelling, eigenaar van het woonhuis. In 1577 vinden de Zusters Augustinessen van het klooster Vredenburg, op de vlucht voor het oorlogsgeweld, een veilig onderkomen in het huis.

In 1626 wordt het huis Ocrum gekocht door de Jezuïeten en samen met een aantal andere bezittingen in de St. Janstraat, opnieuw als klooster ingericht. Vanaf 1758 gebruiken de gecommiteerden van de Raad van State, die het Haagsche gezag in Staats-Brabant vertegenwoordigen, het huis als onderkomen bij hun bezoek aan Breda. Het huis Ocrum wordt nu 'Statenhuis' genoemd. In 1830 wordt het huis verkocht aan de gemeente die er vanwege de Belgische kwestie militairen in kazerneert.

Al deze opeenvolgende functies en bewoners hebben hun (bouw)sporen nagelaten in het huis Ocrum.

Slechts enkele daarvan konden tot nu toe worden geïdentificeerd. Zo zal de oostvleugel die pas in 19de eeuw aan het complex is toegevoegd, vermoedelijk reeds rond 1830 grootscheeps verbouwd zijn toen het huis Ocrum in gebruik was als kazerne.

De kap van de oostvleugel is opgebouwd uit Philibertspanten, een bijzonder type dat ook bij de 19 de-eeuwse nieuwbouw van de Kloosterkazerne is toegepast.

Het Roomsch Katholiek Burger-Weeshuis en de Academie St. Joost

Op 24 juni 1848 koopt het Roomsch Katholiek Weeshuis het complex voor de som van f 15.000. Het kennelijk bouwvallige gebouw wordt voor meer dan f 6.000,- geschikt gemaakt voor de functie van weeshuis.

In 1887-1888 wordt de oude voorgevel aan de St. Janstraat

volledig vervangen door de huidige voorgevel naar een ontwerp van L. Lijdsman.

In 1951 wordt het Weeshuis opgeheven. De Academie St. Joost betreft het pand in 1955, nadat het weer is aangepast aan de nieuwe functie. Daartoe wordt o.a. aan de zuidzijde een nieuwe toegang opgetrokken, waardoor het plein nu volledig is ingesloten door bebouwing.

De tekening van de voorgevel van het Roomsch Burger-Weeshuis uit 1887, naar een ontwerp van L. Lijdsman.

Opgraving Molenstraat - Oude vest

In het kader van de bouw van een nieuwe bibliotheek annex muziekschool wordt tot eind november naast en achter het gebouw van St. Joost een grootschalig archeologisch onderzoek uitgevoerd. Geïnteresseerden kunnen de opgraving bezoeken middels een dagelijks georganiseerde rondleiding. Bij de opgraving is een Bezoekcentrum geopend in het pand St. Janstraat 20 (tel. 076/20.30.82). Tot eind augustus loopt in het centrum een kleine tentoonstelling over het huis Ocrum.

Colofon:

TEKST:

J. Kamphuis /
G. Van den Eynde
FOTO'S:

Buro Hermans en
Kamphuis, Delft
M. Klabbers, Breda
Coll. GAB
TEKENINGEN:

J. Kamphuis, Delft
Coll. GAB

ONDERZOEK:

Buro Hermans en
Kamphuis, Delft /
Sector cultuur,
gemeente Breda

ORMGEVING:

I.O.S. Breda

DRUK:

Speed Copy Breda
991/oplage 1500

